

**Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με θέμα έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών**

(2009/C 276/02)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 286,

τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 8,

την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 περί προστασίας των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών,

τον κανονισμό (ΕΚ) αρ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και ιδίως το άρθρο 41,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΗ:

### I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 10 Ιουνίου 2009 η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με θέμα έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών<sup>(1)</sup>. Βάσει του άρθρου 41 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, ο ΕΕΠΔ υποβάλλει την παρούσα γνωμοδότηση.
2. Προτού εκδώσει την ανακοίνωση, η Επιτροπή ζήτησε ανεπίσημα τη γνώμη του ΕΕΠΔ γι' αυτήν, με επιστολή της στις 19 Μαΐου 2009. Ο ΕΕΠΔ απάντησε σε αυτή την αίτηση γνώμης στις 20 Μαΐου 2009 διαβιβάζοντας ατύπως παρατηρήσεις με σκοπό να βελτιωθεί περισσότερο το κείμενο της ανακοίνωσης. Επίσης, ο ΕΕΠΔ συνέβαλε ενεργά στην επιστολή της 14ης Ιανουαρίου 2009 που απέστειλε η Ομάδα «Αστυνομία και Δικαιοσύνη» με θέμα το πολυετές πρόγραμμα στον χώρο της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.<sup>(2)</sup>
3. Η ανακοίνωση (παράγραφος 1) τονίζει ότι η Ένωση «πρέπει να εκπονήσει νέο πολυετές πρόγραμμα, το οποίο με σημείο εκκίνησης τη σημειωθείσα πρόοδος και με βάση τα διδάγματα που εξάγονται από τις υφιστάμενες αδυναμίες, θα στοχεύει με φιλοδοξία στο μέλλον. Αυτό το νέο πρόγραμμα πρέπει να καθορι-

σει τις προτεραιότητες για τα επόμενα πέντε έτη». Αυτό το πολυετές πρόγραμμα (ήδη γνωστό ως «Πρόγραμμα της Στοκχόλμης») θα αποτελεί τη συνέχεια των προγραμμάτων του Τάμπερε και της Χάγης τα οποία έδωσαν ισχυρή πολιτική ώθηση στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

4. Προορισμός της ανακοίνωσης είναι να αποτελέσει τη βάση του νέου αυτού πολυετούς προγράμματος. Όπως παρατηρεί στη συνάρτηση αυτή ο ΕΕΠΔ τα πολυετή προγράμματα καθεαυτά, παρότι δεν είναι δεσμευτικές πράξεις, έχουν σημαντική επίδραση στην πολιτική που αναπτύσσουν τα θεσμικά όργανα στον κάθε τομέα, καθώς πολλές από τις συγκεκριμένες νομοθετικές και μη νομοθετικές πράξεις εκπορεύονται από τα προγράμματα αυτά.
5. Αυτό είναι το πρίσμα υπό το οποίο πρέπει να θεωρηθεί η ίδια η ανακοίνωση. Πρόκειται για το επόμενο βήμα σε μια συζήτηση η οποία κατά το μάλλον και ήττον άρχισε με την υποβολή δύο εκθέσεων τον Ιούνιο του 2008 από τις Ομάδες με την επωνυμία «Μέλλον» που συγκροτήθηκαν από την Προεδρία του Συμβουλίου για να δίνουν ιδέες: «Ελευθερία, Ασφάλεια, Ιδιωτική Ζωή Ευρωπαϊκές Εσωτερικές Υποθέσεις σε έναν ανοικτό κόσμο»<sup>(3)</sup> και «Προτεινόμενες λύσεις για το μελλοντικό πρόγραμμα δικαιοσύνης της ΕΕ»<sup>(4)</sup>.

### II. ΒΑΣΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ

6. Η παρούσα γνωμοδότηση δεν αποτελεί μόνο αντίδραση στην ανακοίνωση, αλλά και συμβολή του ΕΕΠΔ στη γενικότερη συζήτηση για το μέλλον του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, η οποία πρέπει να καταλήξει σε ένα νέο στρατηγικό πρόγραμμα εργασίας (το πρόγραμμα της Στοκχόλμης) όπως έχει εξαγγείλει η σουηδική προεδρία της ΕΕ<sup>(5)</sup>. Η γνωμοδότηση αυτή θα εξετάσει επίσης μερικές συνέπειες από την ενδεχόμενη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας.
7. Μετά την οριοθέτηση των βασικών θεωρήσεων της γνωμοδότησης στο Μέρος III, το Μέρος IV θα προβαίνει σε γενική αξιολόγηση της ανακοίνωσης.
8. Το Μέρος V πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να προστατεύονται αδιαλείπτως η ιδιωτική ζωή και τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στα πλαίσια της ολοένα μεγαλύτερης ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με επίκεντρο την παράγραφο 2.3 της ανακοίνωσης σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής, γενικότερα δε την αναγκαιότητα περισσότερων νομοθετικών και μη πράξεων προκειμένου να βελτιωθεί το πλαίσιο της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

<sup>(1)</sup> COM(2009) 262 τελικό («η ανακοίνωση»)

<sup>(2)</sup> Αδημοσίευτη. Η Ομάδα «Αστυνομία και Δικαιοσύνη» (WPP) συγκροτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Επιτρόπων Προστασίας Δεδομένων για να εκπονεί τις θέσεις της στον τομέα της επιβολής του νόμου και για να ενεργεί εξ ονόματός της σε ζητήματα επειγόντως χαρακτήρα.

<sup>(3)</sup> Έγγρ. αριθ. 11657/08 του Συμβουλίου. Στο εξής «η έκθεση για τις εσωτερικές υποθέσεις».

<sup>(4)</sup> Έγγρ. αριθ. 11549/08 του Συμβουλίου. («η έκθεση για τη δικαιοσύνη»).

<sup>(5)</sup> Το πρόγραμμα εργασιών ΕΕ της κυβέρνησης, [www.regeringen.se](http://www.regeringen.se)

9. Το Μέρος VI συζητά τις ανάγκες και δυνατότητες αποθήκευσης, ανεύρεσης και ανταλλαγής πληροφοριών ως μέσων για την ουσιαστική εφαρμογή του νόμου, ή όπως λέει η ανακοίνωση για «μια Ευρώπη που προστατεύει». Η παράγραφος 4 της ανακοίνωσης περιλαμβάνει έναν αριθμό στόχων σχετικά με τη ροή των πληροφοριών και τα τεχνολογικά εργαλεία, ειδικότερα στις παραγράφους 4.1.2. (Έλεγχος της ροής των πληροφοριών), 4.1.3. (Κινητοποίηση των αναγκαίων τεχνολογικών εργαλείων) και 4.2.3.2. (Τα συστήματα πληροφοριών). Η πρόταση για ανάπτυξη ευρωπαϊκού προτύπου πληροφοριών (στην παράγραφο 4.1.2) μπορεί να θεωρηθεί το μεγαλύτερο εγχείρημα σε αυτή τη συνάρτηση. Η γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ αναλύει εις βάθος τη συγκεκριμένη πρόταση.
10. Το Μέρος VII πραγματεύεται ένα ειδικό θέμα του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης το οποίο άπτεται της προστασίας των δεδομένων, και συγκεκριμένα την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την ηλεκτρονική δικαιοσύνη.

### III. ΟΙ ΟΠΤΙΚΕΣ ΓΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ

11. Η παρούσα γνωμοδότηση θα αναλύσει την ανακοίνωση υπό τη βασική οπτική της ανάγκης να προστατευθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα, και γενικότερα το μέλλον του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης όπως διαμορφώνεται από το νέο πολυετές πρόγραμμα. Θα βασιστεί επίσης στις εισηγήσεις του ΕΕΠΔ υπό τον συμβουλευτικό του κυρίως ρόλο όσον αφορά την ανάπτυξη της ενωσιακής πολιτικής σε αυτόν τον τομέα. Ο ΕΕΠΔ έχει έως τώρα εκδώσει περισσότερες από τριάντα γνωμοδοτήσεις και παρατηρήσεις σχετικά με πρωτοβουλίες που απορρέουν από το Πρόγραμμα της Χάγης, οι οποίες μπορούν δίχως εξαίρεση να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα του ΕΕΠΔ.
12. Στην αξιολόγηση της ανακοίνωσης, ο ΕΕΠΔ θα λάβει ιδιαίτερα υπ' όψη τις εξής τέσσερις οπτικές γωνίες οι οποίες παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, κάθε μια από τις οποίες έχει επίσης βασικό ρόλο στην ανακοίνωση της Επιτροπής.
13. Πρώτη οπτική γωνία είναι η της γεωμετρικής αύξησης των ψηφιακών πληροφοριών που αφορούν πολίτες, η οποία οφείλεται στην εξέλιξη των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών<sup>(6)</sup>. Η κοινωνία βαδίζει προς αυτό που συχνά επωνομάζεται «κοινωνία της επιτήρησης», όπου κάθε συναλλαγή και σχεδόν κάθε κίνηση του πολίτη θα ανοίγει κατά πάσα πιθανότητα ψηφιακό φάκελλο. Το «διαδίκτυο των πραγμάτων» και η «περιβάλλουσα νοημοσύνη», όπως αποκαλούνται, ήδη αναπτύσσονται με ταχύτητα μέσω της χρησιμοποίησης των ετικετών RFID. Η ψηφιακή απόδοση των χαρακτηριστικών του ανθρωπίνου σώματος (βιομετρικά δεδομένα) χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο. Τα φαινόμενα αυτά οδηγούν σε έναν κόσμο που διασυνδέεται σε διαρκώς μεγαλύτερο βαθμό και στον οποίο οι υπηρεσίες ασφαλείας επιτρέπεται να έχουν πρόσβαση σε μεγάλο αριθμό δυνητικά χρήσιμων πληροφοριών, πράγμα που μπορεί να επηρεάσει άμεσα τη ζωή των ατόμων που αφορούν αυτές.
14. Δεύτερη γωνία θεώρησης είναι η της διεθνοποίησης. Αφ' ενός μεν η ανταλλαγή δεδομένων στην ψηφιακή εποχή δεν περιορίζεται από τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφ' ετέρου δε η ανάγκη διεθνούς συνεργασίας σε ολόκληρο το φάσμα δραστηριοτήτων της ΕΕ στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης συνεχώς αυξάνεται: η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η αστυνομική και δικαστική συνεργασία, η δικαιοσύνη σε αστικές υποθέσεις και ο συνοριακός έλεγχος αποτελούν απλώς μερικά παραδείγματα.
15. Τρίτη οπτική γωνία είναι η της χρησιμοποίησης των δεδομένων για την επιβολή του νόμου: οι πρόσφατες απειλές κατά της κοινωνίας, είτε σχετίζονται με την τρομοκρατία είτε όχι, έχουν οδηγήσει σε (απτήματα για) περισσότερες δυνατότητες των δικαστικών αρχών να συλλέγουν, να αποθηκεύουν και να ανταλλάσσουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Σε πολλές περιπτώσεις εμπλέκονται ενεργά και ιδιωτικοί φορείς, όπως μεταξύ άλλων δείχνουν η οδηγία για τη διατήρηση των δεδομένων<sup>(7)</sup> και οι διάφορες νομοθετικές πράξεις που σχετίζονται με τις καταστάσεις ονομάτων των επιβατών (PNR)<sup>(8)</sup>.
16. Τέταρτη οπτική γωνία είναι η της ελεύθερης κυκλοφορίας. Η σταδιακή ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης απαιτεί να συνεχιστεί η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων και των τυχόν εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία εντός του χώρου αυτού. Οι νέες νομοθετικές πράξεις στον χώρο αυτό δεν πρέπει επ' ουδενί να επαναφέρουν φραγμούς. Στο υπό συζήτηση πλαίσιο η ελεύθερη κυκλοφορία περιλαμβάνει αφ' ενός μεν την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και αφ' ετέρου την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων (προσωπικού χαρακτήρα).
17. Οι τέσσερις αυτές οπτικές γωνίες καθιστούν σαφές ότι οι συνθήκες εντός των οποίων χρησιμοποιούνται οι πληροφορίες μεταβάλλονται γοργά. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο ουδεμία αμφιβολία μπορεί να υπάρξει ότι χρειάζεται ένας ισχυρός μηχανισμός για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη, και ειδικότερα για την ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων. Για αυτούς ακριβώς τους λόγους και όπως αναφέρεται στο σημείο 11, ο ΕΕΠΔ επιλέγει την ανάγκη προστασίας ως βασική γωνία θεώρησης για την ανάλυσή του.

<sup>(7)</sup> Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ, ΕΕ L 105, 13.4.2006, σ. 54.

<sup>(8)</sup> Βλέπε π.χ. τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής για την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (PNR) από τους αερομεταφορείς στο Υπουργείο Εσωτερικής Ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών (DHS) (Συμφωνία 2007 PNR), ΕΕ L 204, 4.8.2007, σ. 18 και την πρόταση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου για τη χρήση των καταστάσεων με τα ονόματα των επιβατών (PNR) με σκοπό την επιβολή του νόμου, COM(2007) 654 τελικό.

<sup>(6)</sup> Η έκθεση για τις εσωτερικές υποθέσεις κάνει εν προκειμένω λόγο για «ψηφιακό τσουνάμι».

## IV. ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

18. Η ανακοίνωση και το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης εκπονήθηκαν για να προσδιοριστούν οι προθέσεις της ΕΕ για τα πέντε ερχόμενα χρόνια, με πιο μακροπρόθεσμες ενδεχομένως επιπτώσεις. Ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η ανακοίνωση χρησιμοποιεί «ουδέτερη» φρασεολογία εξ' επόψεως Λισσαβώνας. Ο ΕΕΠΔ κατανοεί πλήρως γιατί η Επιτροπή ακολούθησε αυτή την προσέγγιση, αλλά λυπάται διότι η ανακοίνωση δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει στο ακέραιο τις πρόσθετες δυνατότητες που παρέχει η Συνθήκη της Λισσαβώνας. Η παρούσα γνωμοδότηση θα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην οπτική της Λισσαβώνας.
19. Η ανακοίνωση βασίζεται στα αποτελέσματα των δράσεων της ΕΕ τα τελευταία χρόνια στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να χαρακτηριστούν απότοκο των γεγονότων — προ πάντων οι διευρυνόμενες εξουσίες των αρχών επιβολής του νόμου- και παρεμβατικά για τον πολίτη. Αυτό ισχύει δίχως άλλο στους τομείς όπου γίνεται εντατική χρησιμοποίηση και ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και έχουν επομένως νευραλγική σημασία για την προστασία των δεδομένων. Τα αποτελέσματα είναι απότοκο εξωτερικών γεγονότων, καθώς η 9/11 και οι βομβιστικές επιθέσεις της Μαδρίτης και του Λονδίνου έδωσαν ισχυρή ώθηση στη νομοθετική δραστηριότητα. Επί παραδείγματι, η διαβίβαση δεδομένων για επιβάτες προς τις Ηνωμένες Πολιτείες μπορεί να θεωρηθεί συνέπεια της 9/11<sup>(9)</sup>, ενώ οι βομβιστικές επιθέσεις του Λονδίνου οδήγησαν στην οδηγία 2006/24/ΕΚ<sup>(10)</sup> για τη διατήρηση των δεδομένων. Υπήρξε τάση για ακόμη πιο παρεμβατικά μέτρα, δεδομένου ότι ο νομοθέτης της ΕΕ επικεντρώθηκε σε μέτρα που διευκολύνουν τη χρησιμοποίηση και την ανταλλαγή δεδομένων, ενώ τα μέτρα που θα κατοχυρώνουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν συζητήθηκαν και τόσο επειγόντως. Η κυριότερη νομοθετική πράξη που εκδόθηκε ήταν η απόφαση πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τυγχάνουν επεξεργασίας στο πλαίσιο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας<sup>(11)</sup> σε ποινικές υποθέσεις, ύστερα από συζητήσεις τριών ετών στους κόλπους του Συμβουλίου. Η απόφαση πλαίσιο που προέκυψε δεν είναι απολύτως ικανοποιητική (βλέπε σημεία 29-30).
20. Η πείρα των τελευταίων ετών δείχνει ότι προτού εκδοθούν οποιοδήποτε νέες νομοθετικές πράξεις θα πρέπει να μελετηθούν οι συνέπειες για τις αρχές επιβολής του νόμου και για τους Ευρωπαίους πολίτες. Ο προβληματισμός αυτός θα πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπ' όψη το κόστος για την ιδιωτική ζωή και την αποτελεσματικότητα για τις αρχές επιβολής του νόμου,
- κατά πρώτο λόγο κατά την υποβολή και τη συζήτηση των νέων μέτρων, αλλά επίσης και αφού τεθούν σε εφαρμογή οι σχετικές νομοθετικές πράξεις, με τη βοήθεια ενδιάμεσων εκθέσεων. Ο προβληματισμός αυτός έχει επίσης ουσιώδη σημασία στις παραμονές του νέου πολυετούς προγράμματος που θα καθορίζει τις βασικές πρωτοβουλίες για το άμεσο μέλλον.
21. Ο ΕΕΠΔ χαιρεί διότι η ανακοίνωση αναγνωρίζει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ειδικότερα την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως βασικό ζήτημα για το μέλλον του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η παράγραφος 2 της ανακοίνωσης χαρακτηρίζει την ΕΕ ως χώρο μοναδικό για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων με βάση τις κοινές αξίες. Είναι επίσης θετικό το γεγονός ότι η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρεται ως ζήτημα προτεραιότητας και μάλιστα ως το πρώτο ζήτημα προτεραιότητας στην ανακοίνωση. Η προσχώρηση αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου στην εξασφάλιση αρμονικού και συγκροτημένου συστήματος προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τελευταίο αλλά σπουδαιότερο, η προστασία των δεδομένων έχει πρωτεύουσα θέση στην ανακοίνωση.
22. Αυτό το κέντρο βάρους της ανακοίνωσης δείχνει ότι υπάρχει σταθερή βούληση να κατοχυρωθεί η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και με τον τρόπο αυτόν να υιοθετηθεί πιο ισορροπημένη στάση. Οι κυβερνήσεις χρειάζονται τα κατάλληλα μέσα για να εγγυηθούν την προστασία των πολιτών, στα πλαίσια όμως της ευρωπαϊκής μας κοινωνίας οφείλουν να σέβονται στο ακέραιο τα θεμελιώδη δικαιώματά του πολίτη. Μια Ευρωπαϊκή Ένωση στην υπηρέσια του πολίτη<sup>(12)</sup> οφείλει να διατηρεί αυτές τις ισορροπίες.
23. Κατά την άποψη του ΕΕΠΔ, η ανακοίνωση λαμβάνει άριστα υπ' όψη αυτή την απαραίτητη ισορροπία, όπως και την ανάγκη να προστατευθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα· παραδέχεται ότι η έμφαση θα πρέπει να δοθεί αλλού. Αυτό έχει μεγάλη σημασία, δεδομένου ότι οι πολιτικές στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης δεν θα πρέπει να υποθάλπουν τη σταδιακή μετάβαση προς μια κοινωνία της επιτήρησης. Ο ΕΕΠΔ αναμένει από το Συμβούλιο να υιοθετήσει την ίδια προσέγγιση στο Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, λαμβάνοντας συντοίς άλλους υπ' όψη τους προσανατολισμούς που εκτίθενται στο σημείο 25 κατωτέρω.
24. Αυτό έχει ακόμα μεγαλύτερη σημασία καθόσον ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης είναι χώρος που «διαμορφώνει τις συνθήκες διαβίωσης των πολιτών, και ιδιαίτερα τον ιδιωτικό χώρο ιδίας τους ευθύνης και ατομικής και κοινωνικής τους ασφάλειας που προστατεύεται μέσω των θεμελιωδών δικαιωμάτων», όπως τόνισε προσφάτως το γερμανικό συνταγματικό δικαστήριο στην απόφασή του της 30ής Ιουνίου 2009 όσον αφορά τη Συνθήκη της Λισσαβώνας.<sup>(13)</sup>

<sup>(9)</sup> Η συμφωνία PNR του 2007 που αναφέρεται στην προηγούμενη υποσημείωση και οι πρόδρομες της συμφωνίες.

<sup>(10)</sup> Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ, ΕΕ L 105, 13.4.2006, σ. 54. Παρότι νομική βάση είναι το άρθρο 95 ΣΕΚ, επρόκειτο για άμεση αντίδραση στις βομβιστικές επιθέσεις του Λονδίνου.

<sup>(11)</sup> Απόφαση πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008, για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τυγχάνουν επεξεργασίας στο πλαίσιο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις ΕΕ L 350, 30.12.2008, σ. 60.

<sup>(12)</sup> Βλέπε τον τίτλο της ανακοίνωσης.

<sup>(13)</sup> Ανακωνθέν τύπου του γερμανικού συνταγματικού δικαστηρίου υπ' αριθ. 72/2009 της 30ής Ιουνίου 2009, παρ. 2 γ).

25. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι σε έναν τέτοιο χώρο:

- Οι αρχές των κρατών μελών, κατά περίπτωση δε και τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα ή βάσεις δεδομένων, θα πρέπει να ανταλλάσσουν πληροφορίες με τη βοήθεια κατάλληλων και αποτελεσματικών μηχανισμών που σέβονται στο ακέραιο τα θεμελιώδη δικαιώματα του πολίτη και διασφαλίζουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη.
- Αυτό απαιτεί όχι μόνο να είναι διαθέσιμες οι πληροφορίες σε συνδυασμό με την αμοιβαία αναγνώριση των νομικών συστημάτων των κρατών μελών (και της ΕΕ), αλλά και να εναρμονιστούν οι προδιαγραφές προστασίας των πληροφοριών, μέσω φερ' ειπείν ενός κοινού πλαισίου προστασίας δεδομένων αλλά όχι αποκλειστικά και μόνο μέσω αυτού.
- Αυτές οι κοινές προδιαγραφές δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο σε περιπτώσεις διασυνοριακής διάστασης. Αμοιβαία εμπιστοσύνη μπορεί να υπάρχει μόνον όταν οι προδιαγραφές είναι αξιόπιστες και τηρούνται συνεχώς, δίχως κίνδυνο να καταστούν ανενεργές μόλις πάψει να υφίσταται προφανής διασυνοριακή ανάγκη. Εκτός αυτού οι διαφορές μεταξύ 'εσωτερικών' και 'διασυνοριακών' δεδομένων δεν μπορούν να λειτουργήσουν στην πράξη, και μάλιστα όταν πρόκειται για τη χρησιμοποίηση πληροφοριών<sup>(14)</sup>.

## V. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

### V.1. Προς ένα γενικό σύστημα προστασίας των δεδομένων

26. Ο ΕΕΠΔ υιοθετεί τη στρατηγική προσέγγιση που ακολουθεί η ανακοίνωση δίνοντας εξέχουσα θέση στην προστασία των δεδομένων. Πράγματι, πολλές πρωτοβουλίες του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στηρίζονται στη χρησιμοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η δε επαρκής προστασία των δεδομένων έχει καίρια σημασία για την επιτυχία τους. Ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων δεν είναι μόνο νομική υποχρέωση που αναγνωρίζεται ολοένα περισσότερο σε επίπεδο ΕΕ, αλλά και ζήτημα νευραλγικής σημασίας για τους Ευρωπαίους πολίτες, πράγμα που δείχνουν τα αποτελέσματα του Ευρωβαρόμετρου<sup>(15)</sup>. Πέραν αυτού, ο περιορισμός της πρόσβασης σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έχει καίρια σημασία για την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου.
27. Η παράγραφος 2.3 της ανακοίνωσης δηλώνει ότι χρειάζεται ένα πλήρες καθεστώς προστασίας των δεδομένων που να καλύπτει όλους τους τομείς αρμοδιοτήτων της ΕΕ<sup>(16)</sup>. Ο ΕΕΠΔ

τάσσεται ανεπιφύλακτα υπέρ αυτού του στόχου, είτε τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη της Λισσαβόνας είτε όχι. Παρατηρεί επίσης ότι ένα τέτοιο καθεστώς δεν σημαίνει αναγκαστικά ένα μοναδικό νομοθετικό πλαίσιο που θα ισχύει για κάθε επεξεργασία. Δυνάμει των ισχυουσών συνθηκών, οι δυνατότητες να θεσπιστεί ένα καθολικό νομικό πλαίσιο που να εφαρμόζεται σε παντός είδους επεξεργασία είναι περιορισμένες, λόγω της δομής των πυλώνων και για τον πρώτο πυλώνα τουλάχιστον διότι η προστασία των δεδομένων που επεξεργάζονται τα ευρωπαϊκά όργανα πραγματοποιείται επί αυτοτελούς νομικής βάσεως (άρθρο 286 ΕΚ). Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ωστόσο ότι θα μπορούσαν να γίνουν ορισμένες βελτιώσεις με πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι τρέχουσες συνθήκες, όπως ήδη τονίζει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Εφαρμογή του προγράμματος της Χάγης: η μελλοντική πορεία»<sup>(17)</sup>. Μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας, το άρθρο 16 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα παρέχει την απαραίτητη νομική βάση για ένα γενικό νομικό πλαίσιο που θα εφαρμόζεται σε παντός είδους επεξεργασία.

28. Ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι εν πάση περιπτώσει έχει ζωτική σημασία να εξασφαλιστεί κατά περίπτωση η συνοχή εντός του νομικού πλαισίου της προστασίας των δεδομένων μέσω εναρμόνισης και ενοποίησης των διαφόρων νομοθετικών πράξεων που ισχύουν στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

#### Δυνάμει των ισχυουσών συνθηκών

29. Το πρώτο βήμα έγινε πρόσφατα με την έκδοση της απόφασης πλαισίου 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου<sup>(18)</sup>. Όμως η συγκεκριμένη νομοθετική πράξη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί γενικό πλαίσιο, κυρίως διότι οι διατάξεις της δεν έχουν καθολική εφαρμογή. Δεν εφαρμόζονται σε εσωτερικές καταστάσεις όπου τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προέρχονται από το κράτος μέλος το οποίο τα χρησιμοποιεί. Ένας τέτοιος περιορισμός αναγκαστικά μειώνει την πρόσθετη αξία της απόφασης πλαισίου, εκτός εάν όλα τα κράτη μέλη μαζί αποφασίσουν να συμπεριλάβουν τις εσωτερικές καταστάσεις στην εθνική εκτελεστική νομοθεσία, πράγμα που μάλλον δεν πρόκειται να συμβεί.
30. Ένας δεύτερος λόγος για τον οποίον ο ΕΕΠΔ φρονεί ότι υπό μακροπρόθεσμο πρίσμα η απόφαση πλαισίου 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου δεν παρέχει επαρκές πλαίσιο προστασίας των δεδομένων για έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης είναι ότι ορισμένες ουσιώδεις διατάξεις δεν ευθυγραμμίζονται με τις διατάξεις της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Δυνάμει των ισχυουσών συνθηκών, το δεύτερο βήμα θα μπορούσε να γίνει με τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής και την ευθυγράμμιση της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου προς την οδηγία 95/46/ΕΚ.
31. Άλλη ώθηση για υλοποίηση ενός γενικού πλαισίου προστασίας των δεδομένων θα μπορούσε να δοθεί με την διαμόρφωση σαφούς και μακρόπνοης αντίληψης. Μια τέτοιου είδους αντίληψη θα μπορούσε να περιλαμβάνει συνολική και συγκροτημένη μεθοδολογία για τον προσδιορισμό της συλλογής και ανταλλαγής δεδομένων καθώς και την αξιοποίηση υπαρχουσών βάσεων δεδομένων και ταυτόχρονα των εγγυήσεων για την προστασία των δεδομένων. Η αντίληψη αυτή θα προλάμβανε

<sup>(14)</sup> Ο ΕΕΠΔ διετύπωσε αναλυτικότερα το τελευταίο αυτό σημείο στη γνωμοδότησή του της 19ης Δεκεμβρίου 2005 όσον αφορά την πρόταση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τυγχάνουν επεξεργασίας στο πλαίσιο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (COM (2005) 475 τελικό), ΕΕ C 47, 25.2.2006, σ. 27, παρ. 30-32.

<sup>(15)</sup> Προστασία δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση Απόψεις πολιτών αναλυτική έκθεση, Flash Eurobarometer Series 225, Jan. 2008, [http://www.ec.europa.eu/public\\_opinion/flash/fl\\_225\\_en.pdf](http://www.ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_225_en.pdf)

<sup>(16)</sup> Βλέπε επίσης τα ζητήματα προτεραιότητας της ανακοίνωσης.

<sup>(17)</sup> COM(2006) 331 τελικό της 28ης Ιουνίου 2006.

<sup>(18)</sup> Ίδε υποσημείωση 11.

τις περιττές αλληλεπικαλύψεις και πανομοιότυπες νομοθετικές πράξεις (και επομένως τη συναφή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα). Θα προωθήσει επίσης τη συνοχή των πολιτικών της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα καθώς και την εμπιστοσύνη για τον τρόπο με τον οποίο οι κρατικές αρχές μεταχειρίζονται τα δεδομένα των πολιτών. Ο ΕΕΠΔ συνιστά προς το Συμβούλιο να διακηρύξει την ανάγκη σαφούς και μακρόπνοης αντίληψης στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

32. Άλλη σύσταση του ΕΕΠΔ είναι να αξιολογηθούν και να τοποθετηθούν στη σωστή προοπτική τα μέτρα που έχουν ήδη θεσπιστεί σε αυτόν τον χώρο, η συγκεκριμένη εφαρμογή και η αποτελεσματικότητά τους. Η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να συνεκτιμά δεόντως το κόστος για την ιδιωτική ζωή και την αποτελεσματικότητα για τις αρχές επιβολής του νόμου. Εάν οι αξιολογήσεις αυτές αποδείξουν ότι ορισμένα μέτρα δεν αποδίδουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα ή ότι δεν βρίσκονται σε αναλογία με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, θα πρέπει να εξεταστεί μήπως θα πρέπει να γίνουν τα ακόλουθα βήματα:

— Ως πρώτο βήμα, να τροποποιηθούν ή να καταργηθούν τα μέτρα εφόσον δεν φαίνεται να αιτιολογείται επαρκώς ότι δημιουργούν συγκεκριμένη πρόσθετη αξία για τις αρχές επιβολής του νόμου και για τους Ευρωπαίους πολίτες.

— Ως δεύτερο βήμα, να εκτιμηθεί ποιές δυνατότητες υπάρχουν για να βελτιωθεί η εφαρμογή των υφισταμένων μέτρων.

— Ως τρίτο βήμα να προταθούν νέα νομοθετικά μέτρα, μόνον εάν είναι προφανές ότι τα νέα αυτά μέτρα είναι απαραίτητα για τους επιδιωκόμενους σκοπούς. Νέες νομοθετικές πράξεις θα πρέπει να εκδίδονται μόνον εφόσον έχουν σαφή και συγκεκριμένη πρόσθετη αξία για τις αρχές επιβολής του νόμου και για τους Ευρωπαίους πολίτες.

Ο ΕΕΠΔ συνιστά να αναφέρεται στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης ένα σύστημα αξιολόγησης των υφισταμένων μέτρων.

33. Τελευταίο και σπουδαιότερο, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην καλύτερη εφαρμογή των υφισταμένων μηχανισμών διασφάλισης, σε ευθυγράμμιση με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την παρακολούθηση του προγράμματος εργασιών για καλύτερη εφαρμογή της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων<sup>(19)</sup> και με τις εισηγήσεις στις οποίες προβαίνει ο ΕΕΠΔ στη γνωμοδότησή του για την ανακοίνωση αυτή<sup>(20)</sup>. Δυστυχώς στον τρίτο πυλώνα η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα να δρομολογεί διαδικασίες επί παραβάσει.

*Δυνάμει της Συνθήκης της Λισσαβώνας*

34. Η Συνθήκη της Λισσαβώνας διανοίγει ένα αυθεντικό και καθολικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων. Το άρθρο 16 παρ. 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζητά

από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να θεσπίσουν κανόνες για την προστασία των δεδομένων από τα θεσμικά όργανα, τους φορείς, τους οργανισμούς και τις υπηρεσίες της Ένωσης, από τα κράτη μέλη κατά τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας και από τους ιδιωτικούς φορείς.

35. Από την εμμονή της ανακοίνωσης για ένα πλήρες καθεστώς προστασίας των δεδομένων, ο ΕΕΠΔ αντιλαμβάνεται ότι η Επιτροπή φιλοδοξεί να προτείνει ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα ισχύει για όλες τις δραστηριότητες επεξεργασίας· υιοθετεί απεπιφύλακτα τη φιλοδοξία αυτή, η οποία ενισχύει τη συνοχή του συστήματος, παρέχει νομική ασφάλεια και ως εκ τούτου βελτιώνει την προστασία, ούτως ώστε στο μέλλον να αποφευχθεί ο δυσχερής καθορισμός διαχωριστικής γραμμής μεταξύ πυλώνων όταν θα συλλέγονται δεδομένα για εμπορικούς σκοπούς στον ιδιωτικό τομέα, τα οποία κατόπιν θα χρησιμοποιούνται για την επιβολή του νόμου. Όπως δείχνουν οι σημαντικές αποφάσεις του Δικαστηρίου για το PRN<sup>(21)</sup> και τη διατήρηση δεδομένων<sup>(22)</sup>, αυτή η διαχωριστική γραμμή μεταξύ πυλώνων δεν αποδίδει πλήρως την πραγματικότητα.

36. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να δίνει το πρόγραμμα της Στοκχόλμης έμφαση σε αυτό το σκεπτικό περί πλήρους καθεστώτος προστασίας των δεδομένων, πράγμα που δείχνει ότι το εν λόγω καθεστώς δεν είναι απλή προτίμηση αλλά αναγκαιότητα λόγω των μεταλλασσομένων πρακτικών της χρησιμοποίησης δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να περιληφθεί ως προτεραιότητα στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης η ανάγκη νέου νομοθετικού πλαισίου, συν τοις άλλοις και για αντικατάσταση της οδηγίας πλαισίου 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

37. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι η έννοια ενός πλήρους καθεστώτος προστασίας των δεδομένων βασισμένου σε γενικό νομοθετικό πλαίσιο δεν αποκλείει τη θέσπιση επιπρόσθετων κανόνων προστασίας των δεδομένων για τον αστυνομικό και τον δικαστικό τομέα. Οι επιπρόσθετοι αυτοί κανόνες θα μπορούσαν να λαμβάνουν υπ' όψη τις συγκεκριμένες ανάγκες επιβολής του νόμου, όπως προβλέπει η δήλωση 21 η προσαρτημένη στη Συνθήκη της Λισσαβώνας.<sup>(23)</sup>

## V.2. Επαναβεβαίωση των βασικών αρχών προστασίας των δεδομένων

38. Η ανακοίνωση επισημαίνει τις τεχνολογικές αλλαγές που μετασχηματίζουν την μεταξύ ατόμων και δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών επικοινωνία. Κατά την άποψη της Επιτροπής η εξέλιξη αυτή επιβάλλει την επαναβεβαίωση ορισμένων βασικών αρχών προστασίας των δεδομένων.

<sup>(21)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Μαΐου 2006, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (C-317/04) και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (C-318/04), συνεκδικασθείσες υποθέσεις (C-317/04) και (C-318/04), Συλλ. Νομ. [2006], σ. I-4721.

<sup>(22)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Φεβρουαρίου 2009, Ιρλανδία κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπόθεση C-301/06, δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί.

<sup>(23)</sup> Βλέπε τη Δήλωση 21 σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας, την προσαρτημένη στην τελική πράξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης που υιοθέτησε τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, ΕΕ C 115 της 9.5.2008, σ. 345.

<sup>(19)</sup> COM(2007) 87 τελικό της 7ης Μαρτίου 2007.

<sup>(20)</sup> Γνωμοδότηση της 25ης Ιουλίου 2007, ΕΕ C 255 της 27.10.2007, σ. 1, ειδικότερα σημείο 30.

39. Ο ΕΕΠΔ επικροτεί αυτές τις προθέσεις της ανακοίνωσης. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των αρχών αυτών υπό το πρίσμα των τεχνολογικών αλλαγών είναι εξαιρετικά χρήσιμη. Εν πρώτοις θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επαναβεβαίωση και επανεπικύρωση των βασικών αρχών προστασίας των δεδομένων δεν πρέπει να συσχετίζεται άμεσα με τις τεχνολογικές αλλαγές και μόνο. Θα μπορούσε να χρειαστεί και από άλλες απόψεις οι οποίες αναφέρονται στο Μέρος III ανωτέρω όπως η διεθνοποίηση, η ολοένα μεγαλύτερη χρησιμοποίηση δεδομένων από τις αρχές επιβολής του νόμου και η ελεύθερη κυκλοφορία.

40. Πέραν αυτού, κατά την άποψη του ΕΕΠΔ η αξιολόγηση αυτή μπορεί να ενταχθεί στην δημόσια διαβούλευση που ανήγγειλε η Επιτροπή στα πλαίσια της διάσκεψης «Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα- μεγαλύτερη χρήση, μεγαλύτερη προστασία;» της 19ης και 20ής Μαΐου 2009. Η δημόσια διαβούλευση θα μπορούσε να παράσχει πολύτιμο υλικό.<sup>(24)</sup> Όπως εισηγείται ο ΕΕΠΔ, ο συσχετισμός μεταξύ των προθέσεων της Επιτροπής που αναφέρονται στην παράγραφο 2.3 και της δημόσιας διαβούλευσης για το μέλλον της προστασίας των δεδομένων θα πρέπει να τονιστεί από το Συμβούλιο στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης και από την Επιτροπή στις δημόσιες δηλώσεις της αναφορικά με τη διαβούλευση.

41. Ως παραδείγματα θεμάτων που θα μπορούσε να καλύπτει η αξιολόγηση αυτή αναφέρονται τα ακόλουθα σημεία:

— Τα προσωπικά δεδομένα στον τομέα ΕΑΔ προφανώς θα έχουν πολύ νευραλγικό χαρακτήρα, όπως τα δεδομένα σχετικά με καταδίκες, τα αστυνομικά δεδομένα και τα βιομετρικά δεδομένα όπως δακτυλικά αποτυπώματα και προφίλ DNA.

— Η επεξεργασία τους ενδέχεται να έχει αρνητικές συνέπειες για τα άτομα τα οποία αφορούν, ιδίως όταν αναλογιστεί κανείς τις εξουσίες καταναγκασμού των αρχών επιβολής του νόμου. Εκτός αυτού, η παρακολούθηση και ανάλυση δεδομένων έχει αρχίσει να αυτοματοποιείται όλο και περισσότερο, συχνά δίχως ανθρώπινη επέμβαση. Η τεχνολογία επιτρέπει τη χρησιμοποίηση βάσεων δεδομένων με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για γενικές έρευνες (εξόρυξη<sup>24</sup> δεδομένων, ανάλυση προφίλ κ.λ.π.). Θα πρέπει να καθορίζονται ρητά οι νομικές υποχρεώσεις επί των οποίων βασίζεται η επεξεργασία δεδομένων.

— Ακρογωνιαίος λίθος της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων είναι η επιτασόμενη συλλογή δεδομένων για συγκεκριμένους σκοπούς και η απαγόρευση της χρησιμοποίησής τους κατά τρόπο μη συνάδοντα προς αυτούς τους σκοπούς. Η χρήση για μη συνάδοντες σκοπούς θα πρέπει να επιτρέπεται μόνον οσάκις προβλέπεται από τον νόμο και χρειάζεται χάριν της επιδίωξης συγκεκριμένων δημοσίων συμφερόντων, όπως τα οριζόμενα στο άρθρο 8 παρ. 2 της ΕΣΑΔ.

— Η ανάγκη να τηρείται η αρχή του οριοθετημένου σκοπού πιθανό να έχει συνέπειες για τις τρέχουσες τάσεις στη χρησιμοποίηση δεδομένων. Οι αρχές επιβολής του νόμου χρησιμοποιούν δεδομένα που συνελέγησαν από ιδιωτικές επιχειρήσεις για εμπορικούς σκοπούς στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών και των χρηματοοικονο-

μικών. Εκτός αυτού δημιουργούνται συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας, επί παραδείγματι στους τομείς της μετανάστευσης και των συνοριακών ελέγχων. Ακόμα, επιτρέπεται η διασύνδεση με βάσεις δεδομένων και η πρόσβαση σε αυτές, επεκτείνοντας με αυτόν τον τρόπο τους σκοπούς για τους οποίους είχαν συλλεχθεί τα δεδομένα αρχικά. Θα πρέπει να υπάρξει προβληματισμός για τις τρέχουσες αυτές τάσεις, καθώς και οι τυχόν προσαρμογές και/ή πρόσθετες διασφαλίσεις, εφ' όσον χρειάζεται.

— Εκτός από τις βασικές αρχές της προστασίας των δεδομένων που μνημονεύει η ανακοίνωση, η αξιολόγηση θα πρέπει να δώσει προσοχή στην απαραίτητη διαφάνεια της επεξεργασίας, ώστε να επιτρέπεται στο άτομο το οποίο αφορούν τα δεδομένα να ασκεί τα δικαιώματά του. Η διαφάνεια είναι ιδιαίτερα ακανθώδης ζήτημα στον τομέα της επιβολής του νόμου, ιδίως επειδή η διαφάνεια θα πρέπει να σταθμίζεται με γνώμονα τον κίνδυνο για τις έρευνες.

— Θα πρέπει να βρεθούν λύσεις για τις ανταλλαγές με τρίτες χώρες.

42. Η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει επίσης να επικεντρώνεται περισσότερο στις δυνατότητες για αποτελεσματικότερη εφαρμογή των βασικών αρχών προστασίας των δεδομένων. Στη συνάρτηση αυτή θα ήταν χρήσιμο να συγκεντρωθεί η προσοχή στα μέσα που μπορούν να ενισχύσουν τις αρμοδιότητες των ελεγκτών δεδομένων. Τα μέσα αυτά θα πρέπει να επιτρέπουν πλήρη λογοδοσία των ελεγκτών δεδομένων κατά τη διαχείριση των δεδομένων αυτών. Στα πλαίσια αυτά η έννοια της «διακυβέρνησης δεδομένων» είναι υποβοηθητική διότι καλύπτει κάθε νομικό, τεχνικό και οργανωτικό μέσο δια του οποίου οι διάφορες υπηρεσίες εξασφαλίζουν πλήρη υπευθυνότητα για τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα δεδομένα, μεταξύ των οποίων ο σχεδιασμός και ο έλεγχος, η χρήση αξιοπιστής τεχνολογίας, η επαρκής κατάρτιση του προσωπικού, οι έλεγχοι συμμόρφωσης κ.λ.π.

### V.3. Τεχνολογίες που σέβονται την ιδιωτική ζωή

43. Ο ΕΕΠΔ χαιρεί διότι η παράγραφος 2.3 της ανακοίνωσης αναφέρει την πιστοποίηση χάριν της ιδιωτικής ζωής. Πέρα από αυτό θα μπορούσε να γίνεται αναφορά στην «εκ κατασκευής προστασία της ιδιωτικής ζωής» και στην ανάγκη να προσδιοριστούν οι «βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές» που συμμορφώνονται με το πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων.

44. Κατά την άποψη του ΕΕΠΔ η «εκ κατασκευής προστασία της ιδιωτικής ζωής» και οι τεχνολογίες που σέβονται την ιδιωτική ζωή θα μπορούσαν να αποτελούν χρήσιμα εργαλεία για καλύτερη προστασία, καθώς και για αποτελεσματικότερη χρήση των πληροφοριών. Ο ΕΕΠΔ εισηγείται να ακολουθηθούν δύο μη αλληλοαποκλειόμενοι τρόποι ενεργείας:

— Ένα σύστημα πιστοποίησης του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων<sup>(25)</sup> που θα μπορούν να επιλέγουν οι κατασκευαστές και χρήστες των πληροφορικών συστημάτων, το οποίο θα απολαύει είτε χρηματοδοτικής είτε νομοθετικής στήριξης της ΕΕ.

<sup>(24)</sup> Η Ομάδα «Προστασία των Δεδομένων» του άρθρου 29, μέλος της οποίας είναι ο ΕΕΠΔ, αποφάσισε να ασχοληθεί εντατικά με τη συμβολή της σε αυτή τη δημόσια διαβούλευση.

<sup>(25)</sup> Παράδειγμα τέτοιου συστήματος είναι η ευρωπαϊκή σφραγίδα ιδιωτικής ζωής (EuroPriSe).

— Μια νομική υποχρέωση των κατασκευαστών και χρηστών πληροφορικών συστημάτων να χρησιμοποιούν συστήματα που συμμορφώνονται με την αρχή της εκ κατασκευής προστασίας της ιδιωτικής ζωής: αυτό ενδέχεται να απαιτήσει διεύρυνση του ισχύοντος πεδίου εφαρμογής της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων, ούτως ώστε οι κατασκευαστές να είναι υπόλογοι για τα πληροφορικά συστήματα που δημιουργούν. <sup>(26)</sup>

Ο ΕΕΠΔ προτείνει να μνημονεύονται αυτοί οι τρόποι ενεργείας ως δυνατότητα στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

#### V.4. Εξωτερικές πτυχές

45. Άλλο θέμα που μνημονεύει η ανακοίνωση της Επιτροπής είναι η κατάρτιση και προώθηση διεθνών προδιαγραφών προστασίας των δεδομένων. Διεξάγονται ήδη πολλές δραστηριότητες με σκοπό την καθιέρωση ρεαλιστικών προδιαγραφών για παγκόσμια εφαρμογή, φερ' ειπείν από την Διεθνή Διάσκεψη των Επιτρόπων για την Προστασία της Ιδιωτικής Ζωής και των Δεδομένων, πράγμα που στο άμεσο μέλλον ενδέχεται να οδηγήσει σε διεθνή συμφωνία. Ο ΕΕΠΔ εισηγείται να στηρίξει το πρόγραμμα της Στοκχόλμης τις δραστηριότητες αυτές.
46. Η ανακοίνωση μνημονεύει επίσης τη σύναψη διμερών συμφωνιών, με βάση την πρόοδο που έχει ήδη σημειωθεί με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο ΕΕΠΔ συμφωνεί ότι χρειάζεται σαφές νομοθετικό πλαίσιο για τη διαβίβαση δεδομένων προς τρίτες χώρες και ως εκ τούτου επικρότησε τις κοινές εργασίες των αρχών της ΕΕ και των ΗΠΑ στα πλαίσια της Ομάδας Επαφής υψηλού επιπέδου με αντικείμενο μια διατλαντική πράξη για την προστασία των δεδομένων, ζητώντας ταυτόχρονα μεγαλύτερη σαφήνεια και προσοχή σε συγκεκριμένα ζητήματα <sup>(27)</sup>. Υπό το πρίσμα αυτό έχει επίσης ενδιαφέρον να σημειωθούν οι ιδέες που διατυπώνονται στην έκθεση εσωτερικών υποθέσεων για έναν ευρωατλαντικό χώρο συνεργασίας σε θέματα ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, για τον οποίο η ΕΕ θα πρέπει σύμφωνα με την έκθεση να αποφασίσει έως το 2014. Ένας τέτοιος χώρος δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τις δέουσες εγγυήσεις για την προστασία των δεδομένων.
47. Κατά τη γνώμη του ΕΕΠΔ οι ευρωπαϊκές προδιαγραφές προστασίας των δεδομένων, οι οποίες βασίζονται στην υπ' αριθ. 108 σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα <sup>(28)</sup> και στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, είναι εκείνες που θα πρέπει να καθορίζουν το επίπεδο προστασίας στα πλαίσια γενικής συμφωνίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες για την προστασία και την ανταλλαγή δεδομένων. Μια γενική συμφωνία του είδους αυτού θα

μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Κάτι τέτοιο αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία αν θεωρηθεί υπό το πρίσμα των προθέσεων που διατυπώνονται στο σημείο 4.2.1. της ανακοίνωσης, ότι δηλαδή η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συνάπτει εφ' όσον είναι αναγκαίο συμφωνίες αστυνομικής συνεργασίας.

48. Ο ΕΕΠΔ αντιλαμβάνεται απολύτως την ανάγκη μιας ενισχυμένης διεθνούς συνεργασίας, σε ορισμένες περιπτώσεις και με χώρες που δεν προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ωστόσο <sup>(29)</sup> θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί υπ' όψη ότι αυτή η διεθνής συνεργασία ενδέχεται να γίνει πρόξενος μεγάλης αύξησης της συλλογής και διεθνούς διαβίβασης δεδομένων. Έχει ως εκ τούτου ζωτική σημασία να εφαρμόζονται στην συλλογή και διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πέραν των ευρωπαϊκών συνόρων οι βασικές αρχές της αμερόληπτης και σύννομης επεξεργασίας καθώς και οι εν γένει αρχές της προσηκούσας επεξεργασίας, επίσης δε να διαβιβάζονται προς τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνον εφ' όσον τα εν λόγω τρίτα μέρη εγγυώνται επαρκές επίπεδο προστασίας ή παρέχουν άλλες ανάλογες διασφαλίσεις.
49. Εν κατακλείδι ο ΕΕΠΔ συνιστά να δώσει το πρόγραμμα της Στοκχόλμης έμφαση στη σημασία των γενικών συμφωνιών με τις Ηνωμένες Πολιτείες και με άλλες τρίτες χώρες όσον αφορά την προστασία και την ανταλλαγή δεδομένων, με βάση το επίπεδο προστασίας που διασφαλίζεται στο έδαφος της ΕΕ. Υπό ευρύτερη προοπτική, ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι προέχει η ενεργός προώθηση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ειδικότερα της προστασίας των δεδομένων στις σχέσεις με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. <sup>(30)</sup> Ακόμα, το πρόγραμμα της Στοκχόλμης θα μπορούσε να μνημονεύει ως γενική αρχή ότι η ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τρίτες χώρες απαιτεί επαρκές επίπεδο προστασίας ή άλλες ανάλογες διασφαλίσεις στις εν λόγω τρίτες χώρες.

## VI. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

### VI.1. Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών

50. Η καλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών συνιστά κείμενο πολιτικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η παράγραφος 4.1.2. της ανακοίνωσης τονίζει ότι η ασφάλεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξαρτάται από αποτελεσματικούς μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών και άλλων ευρωπαϊκών φορέων. Δεδομένης της ανυπαρξίας ευρωπαϊκής αστυνομίας, ευρωπαϊκού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης και ευρωπαϊκού συνοριακού ελέγχου, είναι λογικό να δίνεται αυτή η έμφαση στην

<sup>(26)</sup> Οι χρήστες πληροφοριών υπάγονται στη νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων ως ελεγκτές ή αρμόδιοι επεξεργασίας δεδομένων.

<sup>(27)</sup> Βλέπε γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ της 11ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την Τελική Έκθεση της Ομάδας επαφής υψηλού επιπέδου ΕΕ-ΗΠΑ για την ανταλλαγή πληροφοριών και την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΕΕ C 128, 6.6.2009, σ. 1.

<sup>(28)</sup> ETS αριθ. 108, 28.1.1981.

<sup>(29)</sup> Βλέπε επιστολή ΕΕΠΔ της 28ης Νοεμβρίου 2005 με αντικείμενο την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εξωτερική διάσταση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, η οποία μπορεί να αναζητηθεί στην ιστοσελίδα του ΕΕΠΔ.

<sup>(30)</sup> Η πρόσφατη νομολογία για τους καταλόγους τρομοκρατών επιβεβαιώνει ότι χρειάζονται εγγυήσεις επίσης και στις σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες ούτως ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα αντιτρομοκρατικά μέτρα συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-402/05 P και C 415/05 P, Kadi and Al Barakat Foundation κατά Συμβουλίου, απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί).

ανταλλαγή πληροφοριών. Τα μέτρα που σχετίζονται με τις πληροφορίες είναι ως εκ τούτου ζωτικές συνεισφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δίνουν στις αρχές των κρατών μελών τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το διασυνοριακό έγκλημα και να προστατεύουν ουσιαστικά τα εξωτερικά σύνορα. Όμως, τα μέτρα αυτά δεν συμβάλλουν μόνο στην ασφάλεια των πολιτών αλλά και στην ελευθερία τους η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων ως προοπτική προαναφέρεται στην παρούσα γνώμη καθώς και στη δικαιοσύνη.

51. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους στο πρόγραμμα της Χάγης εισάγεται η αρχή της διαθεσιμότητας που σημαίνει ότι οι πληροφορίες που χρειάζονται για την καταπολέμηση του εγκλήματος θα πρέπει να διαβιβάζονται ανεμπόδιστα τα εσωτερικά σύνορα της ΕΕ. Οι πρόσφατες εμπειρίες δείχνουν ότι η μετουσίωση της αρχής αυτής σε νομοθετικές πράξεις υπήρξε δύσκολη. Η πρόταση της Επιτροπής για απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2005<sup>(31)</sup> σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών βάσει της αρχής της διαθεσιμότητας δεν έγινε δεκτή από το Συμβούλιο. Τα κράτη μέλη δεν ήταν έτοιμα να δεχθούν στο ακέραιο τις συνέπειες της αρχής της διαθεσιμότητας. Αντ' αυτής εκδόθηκαν πιο περιορισμένες νομοθετικές πράξεις<sup>(32)</sup> όπως η απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 2008 σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος («απόφαση Prüm»)<sup>(33)</sup>.

52. Ενώ η αρχή της διαθεσιμότητας βρισκόταν στον πυρήνα του προγράμματος της Χάγης, η Επιτροπή μοιάζει τώρα να υιοθετεί μετριοπαθέστερη προσέγγιση, επιδιώκοντας μεγαλύτερη τόνωση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αρχών των κρατών μελών με την καθιέρωση του ευρωπαϊκού προτύπου πληροφοριών. Η σουηδική προεδρία της ΕΕ σκέπτεται κατά τον ίδιο τρόπο<sup>(34)</sup> θα παρουσιάσει πρόταση στρατηγικής για την ανταλλαγή πληροφοριών. Το Συμβούλιο έχει ήδη αρχίσει τις εργασίες του σε αυτό το φιλόδοξο σχέδιο στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση πληροφοριών, το οποίο είναι στενά συνδεδεμένο με το ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών. Ο ΕΕΠΔ παρακολουθεί τις εξελίξεις αυτές με μεγάλο ενδιαφέρον και υπογραμμίζει την προσοχή που θα πρέπει να δίνουν τα σχέδια αυτά στα στοιχεία προστασίας των δεδομένων.

*Ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών και προστασίας των δεδομένων*

53. Θα πρέπει εν πρώτοις να τονιστεί ότι το μέλλον του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης δεν θα πρέπει να οδηγείται από την τεχνολογία, με την έννοια ότι οι σχεδόν απεριόριστες δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες θα πρέπει πάντοτε να ελέγχονται με γνώμονα τις βασικές αρχές προστασίας των δεδομένων και να χρησιμοποιούνται μόνον εφ' όσον συμμορφώνονται προς τις αρχές αυτές.

54. Ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η ανακοίνωση δεν παρουσιάζει το πρό-

τυπο πληροφοριών ως τεχνικό πρότυπο και μόνο, αλλά και ως δυναμικό μηχανισμό στρατηγικής ανάλυσης και καλύτερης συλλογής και επεξεργασίας επιχειρησιακών πληροφοριών· αναγνωρίζει επίσης ότι μαζί με τη συμμόρφωση προς τις βασικές αρχές προστασίας των δεδομένων θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη οι συναφείς πτυχές πολιτικής όπως τα κριτήρια για τη συλλογή, ανταλλαγή και επεξεργασία πληροφοριών.

55. Η τεχνολογία των πληροφοριών και οι νομικές προϋποθέσεις έχουν και οι δύο και θα συνεχίσουν να έχουν ζωτική σημασία. Ο ΕΕΠΔ χαιρεί διότι η ανακοίνωση εκκινεί από την υπόθεση ότι το ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών δεν πρέπει να σχεδιαστεί βάσει τεχνικών κριτηρίων. Έχει ζωτική σημασία οι πληροφορίες να συγκεντρώνονται, να ανταλλάσσονται και να υφίστανται επεξεργασία μόνο βάσει των συγκεκριμένων αναγκών και με συνεκτίμηση των βασικών αρχών προστασίας των δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ δέχεται επίσης ανεπιφύλακτα ότι χρειάζεται να καθοριστεί μηχανισμός παρακολούθησης για να αξιολογηθεί ο τρόπος λειτουργίας της ανταλλαγής πληροφοριών. Ο ΕΕΠΔ προτείνει στο Συμβούλιο να διαμορφώσει λεπτομερέστερα τα στοιχεία αυτά στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

56. Στη συνάρτηση αυτή, ο ΕΕΠΔ υπογραμμίζει ότι η προστασία των δεδομένων που αποσκοπεί στην προστασία των πολιτών δεν πρέπει να θεωρείται εμπόδιο στην αποτελεσματική διαχείριση δεδομένων· προμηθεύει σημαντικά εργαλεία για βελτιωμένη αποθήκευση, προσέγγιση και ανταλλαγή πληροφοριών. Το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων να μαθαίνει ποιές πληροφορίες που το αφορούν υφίστανται επεξεργασία και να διορθώνει ανακριβείς πληροφορίες μπορεί και να ενισχύει την ακρίβεια των δεδομένων στα συστήματα διαχείρισής τους.

57. Η νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων έχει κατ' ουσίαν τις ακόλουθες συνέπειες: εάν κάποια δεδομένα χρειάζονται για συγκεκριμένο και νόμιμο σκοπό μπορούν να χρησιμοποιηθούν· δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που δεν χρειάζονται για σαφώς προσδιορισμένο σκοπό δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν. Στην πρώτη περίπτωση είναι πολύ πιθανό να χρειαστούν πρόσθετα μέτρα για την παροχή επαρκών διασφαλίσεων.

58. Ωστόσο ο ΕΕΠΔ διατηρεί κριτική στάση έναντι της 'αναγνώρισης των μελλοντικών αναγκών' που αναφέρει η ανακοίνωση ως στοιχείο του προτύπου πληροφοριών. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι και στο μέλλον ιδύνουσα αρχή κατά τη δημιουργία συστημάτων πληροφοριών θα πρέπει να είναι η αρχή του οριοθετημένου σκοπού<sup>(35)</sup>. Πρόκειται για θεμελιώδη εγγύηση που παρέχει το σύστημα προστασίας δεδομένων στον πολίτη· πρέπει να μπορεί να γνωρίζει εκ των προτέρων για ποιόν σκοπό συλλέγονται τα δεδομένα που τον αφορούν και επίσης ότι θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τον συγκεκριμένο αυτόν σκοπό, και ιδιαίτερα στο μέλλον. Η εγγύηση αυτή είναι μάλιστα εμπεδωμένη στο άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης. Η αρχή του οριοθετημένου σκοπού επιτρέπει εξαιρέσεις οι οποίες παρουσιάζουν ειδικότερα ενδιαφέρον για τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης όμως η δημιουργία ενός συστήματος δεν θα πρέπει να ορίζεται από τις εξαιρέσεις αυτές.

<sup>(31)</sup> COM(2005) 490 τελικό.

<sup>(32)</sup> Υπό το πρίσμα της διαθεσιμότητας, η απόφαση Prüm περιλαμβάνει μεγάλο βελγικού διατάξεις για τη χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων (DNA και δακτυλικών αποτυπωμάτων).

<sup>(33)</sup> ΕΕ L 210 της 6.8.2008, σ. 1.

<sup>(34)</sup> Βλέπε αναφορά στην υποσημείωση 5 του προγράμματος εργασιών ΕΕ της κυβέρνησης, σ. 2.

<sup>(35)</sup> Βλέπε επίσης σημείο 41 ανωτέρω.



### Επιλογή της σωστής αρχιτεκτονικής

59. Η επιλογή της σωστής αρχιτεκτονικής για την ανταλλαγή πληροφοριών είναι αφετηρία του παντός. Η ανακοίνωση αναγνωρίζει τη σημασία της πραγματικής αρχιτεκτονικής των συστημάτων πληροφοριών (παράγραφος 4.1.3), δυστυχώς όμως μόνο στο πλαίσιο της διαλειτουργικότητας.
60. Ο ΕΕΠΔ τονίζει άλλη μια πτυχή: στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προτύπου πληροφοριών, οι προδιαγραφές προστασίας των δεδομένων θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος όλων των αναπτυσσόμενων συστημάτων και να μην θεωρούνται απλώς απαραίτητη προϋπόθεση νομιμότητας ενός συστήματος<sup>(36)</sup>. Θα πρέπει να αξιολογηθούν οι έννοιες της «εκ κατασκευής προστασίας της ιδιωτικής ζωής» και της ανάγκης να προσδιοριστούν οι «βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές»<sup>(37)</sup>, εισηγήση που διατυπώνεται στο σημείο 43 ανωτέρω. Το ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών θα πρέπει να στηρίζεται σε αυτές τις έννοιες, πράγμα που πιο συγκεκριμένα σημαίνει ότι τα συστήματα πληροφοριών των οποίων ο σχεδιασμός αποβλέπει στη δημόσια ασφάλεια θα πρέπει να αναπτύσσονται πάντοτε σύμφωνα με την αρχή της «εκ κατασκευής προστασίας της ιδιωτικής ζωής». Ο ΕΕΠΔ συνιστά στο Συμβούλιο να συμπεριλάβει αυτά τα στοιχεία στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

### Διαλειτουργικότητα των συστημάτων

61. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι η διαλειτουργικότητα δεν αποτελεί καθαρά τεχνικό θέμα αλλά ότι έχει συνέπειες για την προστασία του πολίτη, και ειδικότερα για την προστασία των δεδομένων. Από την άποψη της προστασίας των δεδομένων, η διαλειτουργικότητα πλεονεκτεί σαφώς προκειμένου να αποφεύγεται η διπλή αποθήκευση, αρκεί να έχει σχεδιαστεί σωστά. Είναι όμως επίσης προφανές ότι η τεχνική δυνατότητα πρόσβασης στην ανταλλαγή δεδομένων γίνεται συχνά κίνητρο για «αυτεπάγγελτη» πρόσβαση και ανταλλαγή αυτών των δεδομένων. Με άλλα λόγια, η διαλειτουργικότητα ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους διασύνδεσης βάσεων δεδομένων με διαφορετικό προορισμό<sup>(38)</sup> μπορεί να επηρεάσει τον αυστηρά οριοθετημένο σκοπό των βάσεων δεδομένων.
62. Εν ολίγοις, το γεγονός και μόνο ότι είναι τεχνικώς δυνατόν να ανταλλάσσονται ψηφιακές πληροφορίες μεταξύ διαλειτουργικών βάσεων δεδομένων ή να συγχωνεύονται αυτές οι βάσεις δεδομένων δεν δικαιολογεί εξαιρέσεις από τη βασική αρχή του οριοθετημένου σκοπού. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις η διαλειτουργικότητα θα πρέπει να βασίζεται σε σαφείς και προσε-

κτικές επιλογές πολιτικής. Ο ΕΕΠΔ προτείνει να διευκρινίζεται η έννοια αυτή στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

### VI.2. Χρησιμοποίηση πληροφοριών που συλλέγονται για άλλους σκοπούς

63. Η ανακοίνωση δεν πραγματεύεται συγκεκριμένα μια από τις σημαντικότερες τάσεις των τελευταίων ετών, ήτοι τη χρησιμοποίηση χάριν επιβολής του νόμου δεδομένων που συλλέγονται στον ιδιωτικό τομέα για εμπορικούς σκοπούς. Η τάση αυτή δεν σχετίζεται μόνο με τα δεδομένα κυκλοφορίας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή τα δεδομένα που αφορούν επιβάτες που πετούν προς (ορισμένες) τρίτες χώρες<sup>(39)</sup>, αλλά επικεντρώνεται και στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Ένα παράδειγμα είναι η οδηγία 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας<sup>(40)</sup>. Άλλο ένα πασίγνωστο και πολυσυζητημένο παράδειγμα αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Εταιρία Παγκόσμιων Διαπραγματικών Χρηματοπιστωτικών Τηλεπικοινωνιών (SWIFT)<sup>(41)</sup>, δεδομένων που είναι απαραίτητα για «Σύστημα οικονομικού εντοπισμού τρομοκρατών» του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ.
64. Ο ΕΕΠΔ φρονεί ότι αυτές οι τάσεις χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης. Μπορούν να θεωρηθούν παρεκκλίσεις από την αρχή του οριοθετημένου σκοπού και συχνά πολύ παρεμβατικές για την ιδιωτική ζωή, δεδομένου ότι η χρησιμοποίηση αυτών των δεδομένων μπορεί να αποκαλύψει πολλά για τη συμπεριφορά των ατόμων. Οποτεδήποτε προτείνονται ανάλογα μέτρα θα πρέπει να υπάρχουν ισχυρές αποδείξεις ότι χρειάζεται τέτοια παρέμβαση. Οσάκις οι αποδείξεις αυτές υπάρχουν, θα πρέπει να εξασφαλίζεται ο απόλυτος σεβασμός των ατομικών δικαιωμάτων.
65. Κατά την άποψη του ΕΕΠΔ, η χρησιμοποίηση χάριν της επιβολής του νόμου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγονται για εμπορικούς σκοπούς θα πρέπει να επιτρέπεται μόνον υπό αυστηρές προϋποθέσεις, φερ' ειπείν:
- Τα δεδομένα χρησιμοποιούνται μόνο για ειδικά προσδιορισμένους σκοπούς όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή τα σοβαρά εγκλήματα, οι οποίοι καθορίζονται σε ατομική βάση.
  - Τα δεδομένα διαβιβάζονται με σύστημα 'προώθησης' μάλλον αντί συστήματος 'άντλησης'.<sup>(42)</sup>

<sup>(36)</sup> Βλέπε «Guidelines and criteria for the development, implementation and use of Privacy Enhancing Security Technologies» όπως αναπτύσσονται στα πλαίσια του σχεδίου PRISE (<http://www.prise.oeaw.ac.at>).

<sup>(37)</sup> Βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές σημαίνει η πιο αποτελεσματική και προηγμένη φάση της ανάπτυξης δραστηριοτήτων και μεθόδων λειτουργίας που προβάλλουν την πρακτική χρησιμότητα συγκεκριμένων τεχνικών με σκοπό να δημιουργηθεί κατ' αρχήν η βάση για εφαρμογές και συστήματα τεχνολογιών πληροφόρησης και ασφάλειας (ΠΠΑ) που συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές του ενωσιακού κανονιστικού πλαισίου για την ιδιωτική ζωή, την προστασία των δεδομένων και την ασφάλεια.

<sup>(38)</sup> Βλέπε παρατηρήσεις του ΕΕΠΔ στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τη διαλειτουργικότητα των ευρωπαϊκών βάσεων δεδομένων, 10 Μαρτίου 2006, διαθέσιμη στη διεύθυνση [http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2006/06-03-10\\_Interoperability\\_EN.pdf](http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2006/06-03-10_Interoperability_EN.pdf)

<sup>(39)</sup> Βλ. π.χ. σημείο 15 ανωτέρω.

<sup>(40)</sup> ΕΕ L 309 της 25.11.2005, σ. 15.

<sup>(41)</sup> Βλέπε γνωμοδότηση 10/06 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Εταιρεία Παγκόσμιων Διαπραγματικών Χρηματοπιστωτικών Τηλεπικοινωνιών (SWIFT) της Ομάδας του άρθρου 29.

<sup>(42)</sup> Με το σύστημα «προώθησης» ο ελεγκτής δεδομένων διαβιβάζει («προωθεί») τα δεδομένα κατόπιν αιτήματος της υπηρεσίας επιβολής του νόμου. Με το σύστημα «άντλησης» η υπηρεσία επιβολής του νόμου έχει πρόσβαση στη βάση δεδομένων του ελεγκτή και αποκτά («αντλεί») πληροφορίες από αυτή τη βάση δεδομένων. Με το σύστημα «άντλησης» είναι πιο δύσκολο να αναλάβει τις ευθύνες του ο ελεγκτής.

- Οι αιτήσεις για δεδομένα πρέπει να είναι αναλογικές, αυστηρά στοχοθετημένες και να βασίζονται κατ' αρχήν σε υπόνοιες για συγκεκριμένα πρόσωπα.
- Θα πρέπει να αποφεύγονται οι έρευνες ρουτίνας, η εξόρυξη δεδομένων και η ανάλυση προφίλ.
- Κάθε χρήση των δεδομένων για επιβολή του νόμου θα πρέπει να καταχωρείται ούτως ώστε να επιτρέπεται πραγματικός έλεγχος της χρήσης από το υποκείμενο των δεδομένων που ασκεί τα δικαιώματά του, από τις αρχές προστασίας των δεδομένων και από τη δικαιοσύνη.

### VI.3. Συστήματα πληροφοριών και οργανισμοί της ΕΕ

Συστήματα πληροφοριών με κεντρική ή δίχως κεντρική αποθήκευση <sup>(43)</sup>

66. Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός συστημάτων πληροφοριών που βασίζονται στη νομοθεσία της ΕΕ έχει αυξηθεί αξιοσημείωτα εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Ενίοτε λαμβάνονται αποφάσεις για τη θέσπιση συστήματος που συνεπάγεται κεντρική αποθήκευση δεδομένων στο ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η νομοθεσία προβλέπει απλώς ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ εθνικών βάσεων δεδομένων. Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν είναι ίσως το καλύτερο παράδειγμα συστήματος με κεντρική αποθήκευση. Η απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου (απόφαση Prüm) <sup>(44)</sup> είναι από άποψη προστασίας των δεδομένων το αξιολογότερο παράδειγμα συστήματος δίχως κεντρική αποθήκευση, διότι προβλέπει μαζική ανταλλαγή βιομετρικών δεδομένων μεταξύ αρχών των κρατών μελών.
67. Η ανακοίνωση εξηγεί γιατί θα συνεχιστεί αυτή η τάση δημιουργίας νέων συστημάτων. Ένα πρώτο παράδειγμα από την παράγραφο 4.2.2. είναι ένα σύστημα που θα επεκτείνει το ευρωπαϊκό σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών ποινικού μητρώου (ECRIS) για να συμπεριλαμβάνει υπηκόους χωρών εκτός ΕΕ. Η Επιτροπή έχει ήδη αναθέσει την πραγματοποίηση μελέτης με αντικείμενο ένα ευρωπαϊκό ευρετήριο καταδικασθέντων υπηκόων τρίτων χωρών (EICTCN) με ενδεχόμενη κατεύθυνση προς κεντρική βάση δεδομένων. Δεύτερο παράδειγμα είναι η ανταλλαγή πληροφοριών για άτομα καταχωρημένα σε μητρώα αφερεγγυότητας άλλων κρατών μελών, στα πλαίσια της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (παράγραφος 3.4.1. της ανακοίνωσης) δίχως κεντρική αποθήκευση.
68. Ένα αποκεντρωμένο σύστημα θα μπορούσε να παρουσιάζει κάποια πλεονεκτήματα από άποψη προστασίας των δεδομένων· αποφεύγει τη διπλή αποθήκευση από την αρχή του κράτους μέλους και από το κεντρικό σύστημα, η ευθύνη για τα δεδομένα είναι σαφέστερη διότι ελεγκτής θα είναι η αρχή του κράτους μέλους, ενώ έλεγχος από τη δικαιοσύνη και από τις αρχές προστασίας των δεδομένων μπορούν να πραγματοποιούνται σε επίπεδο κρατών μελών. Στις περιπτώσεις όμως ανταλλαγής δεδομένων με άλλες περιοχές δικαιοδοσίας το σύστημα αυτό παρουσιάζει και ατέλειες, π.χ. στην εξασφάλιση της επικαιροποίησης των πληροφοριών τόσο στη χώρα καταγωγής όσο και στη χώρα του προορισμού ή στον τρόπο εξασφάλισης ουσιαστικού ελέγχου και στις δύο πλευρές. Ακόμη πιο περίπλοκο είναι να προσδιοριστεί η ευθύνη για το τεχνικό σύστημα της ανταλλαγής. Οι ατέλειες αυτές μπορούν να παρακαμφθούν εάν επιλεγεί κεντρικό σύστημα με ευθύνη ευρωπαϊκών οργανισμών, τουλάχιστον για ορισμένα μέρη του συστήματος (όπως η τεχνική υποδομή).
69. Στη συνάρτηση αυτή θα ήταν χρήσιμο να εκπονηθούν ουσιαστικά κριτήρια επιλογής μεταξύ κεντρικών και αποκεντρωμένων συστημάτων, με τα οποία θα εξασφαλίζονται σαφείς και προσεκτικές επιλογές πολιτικής σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Τα κριτήρια αυτά μπορούν να βοηθήσουν τη λειτουργία των ίδιων των συστημάτων, καθώς και στην προστασία των δεδομένων των πολιτών. Ο ΕΕΠΔ προτείνει να συμπεριληφθεί ως σκοπούμενη στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης η εκπόνηση των κριτηρίων αυτών.

### Πληροφοριακά συστήματα μεγάλης κλίμακος

70. Η παράγραφος 4.2.3.2. της ανακοίνωσης συζητά δια βραχέων το μέλλον των πληροφοριακών συστημάτων μεγάλης κλίμακος, δίνοντας έμφαση στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) και το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS).
71. Η παράγραφος 4.2.3.2 μνημονεύει επίσης την καθιέρωση συστήματος ηλεκτρονικής καταχώρησης των εισόδων και εξόδων από το έδαφος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και προγράμματα καταχωρημένων ταξιδιωτών. Το σύστημα αυτό είχε ήδη εξαγγελθεί από την Επιτροπή ως μέρος της «δέσμης για τα σύνορα» της πρωτοβουλίας του Αντιπροέδρου κ. Frattini <sup>(45)</sup>. Στις προκαταρκτικές του παρατηρήσεις <sup>(46)</sup>, ο ΕΕΠΔ ήταν αρκετά επικριτικός έναντι της πρότασης αυτής, διότι δεν αποδεικνυόταν αναμφισβήτητα η αναγκαιότητα ενός τόσο παρεμβατικού συστήματος. Ο ΕΕΠΔ δεν έχει διαπιστώσει τυχόν πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία για την ανάγκη ενός τέτοιου συστήματος και επομένως προτείνει στο Συμβούλιο να μην αναφέρεται η ιδέα αυτή στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.
72. Στη συνάρτηση αυτή ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να παραπέμψει στις γνωμοδοτήσεις του επί διαφόρων πρωτοβουλιών στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών ΕΕ <sup>(47)</sup>, στις οποίες προέβαινε σε πολλές εισηγήσεις και παρατηρήσεις όσον αφορά τις επιπτώσεις που θα έχει η χρήση μεγάλων βάσεων δεδομένων επιπέδου ΕΕ στην προστασία των δεδομένων. Μεταξύ άλλων έδινε ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάγκη θεσμοθέτησης ισχυρών

<sup>(43)</sup> Κεντρική αποθήκευση σημαίνει εν προκειμένω αποθήκευση σε κεντρικό ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ αποκεντρωμένη αποθήκευση σημαίνει αποθήκευση σε επίπεδο κρατών μελών.

<sup>(44)</sup> Βλέπε υποσημείωση 33.

<sup>(45)</sup> Ανακοίνωση της Επιτροπής «Προετοιμασία των επόμενων σταδίων όσον αφορά τη διαχείριση των συνόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση», 13.2.2008, COM(2008) 69.

<sup>(46)</sup> Προκαταρκτικές παρατηρήσεις του ΕΕΠΔ για τρεις ανακοινώσεις της Επιτροπής σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων [COM(2008) 69, COM(2008) 68 και COM(2008) 67], 3 Μαρτίου 2008: [http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2008/08-03-03\\_Comments\\_border\\_package\\_EN.pdf](http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2008/08-03-03_Comments_border_package_EN.pdf)

<sup>(47)</sup> Ειδικότερα: Γνωμοδότηση της 23ης Μαρτίου 2005 σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS) και την ανταλλαγή δεδομένων για τις θεωρήσεις βραχείας διάρκειας μεταξύ κρατών μελών, ΕΕ C 181, 23.7.2005, σ. 13 και γνωμοδότηση της 19ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με τρεις προτάσεις που αφορούν το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II), ΕΕ C 91 της 19.4.2006, σ. 38.

και ειδικά προσαρμοσμένων διασφαλίσεων, καθώς και στην αναγκαιότητα της αντίστοιχης αξιολόγησης επιπτώσεων προτού προταθεί ή εφαρμοστεί οποιοδήποτε μέτρο σε αυτόν τον τομέα. Ο ΕΕΠΔ συνηγορεί ανέκαθεν υπέρ μιας χρυσής τομής μεταξύ προδιαγραφών ασφαλείας και προστασίας της ιδιωτικής ζωής των ατόμων που υπόκεινται στα συστήματα, η οποία να συμμορφώνεται με την προστασία των δεδομένων. Την ίδια στάση έχει υιοθετήσει και στα καθήκοντά του ως επόπτη του κεντρικού τμήματος των συστημάτων.

73. Επίσης, ο ΕΕΠΔ δράττεται της παρουσίας ευκαιρίας για να τονίσει την ανάγκη συγκροτημένης προσέγγισης της ανταλλαγής πληροφοριών ΕΕ ως συνόλου, από άποψη νομικής, τεχνικής και εποπτικής συνοχής μεταξύ των ήδη υπάρχοντων συστημάτων και εκείνων που έχουν αρχίσει να δημιουργούνται. Πράγματι, σήμερα είναι πιο φανερό από ποτέ ότι χρειάζεται μια τολμηρή και συνολική αντίληψη για τη μορφή που θα έχουν η ανταλλαγή πληροφοριών ΕΕ και το μέλλον των πληροφοριακών συστημάτων μεγάλης κλίμακος. Τα τυχόν ηλεκτρονικά συστήματα εισόδων και εξόδων από το έδαφος των κρατών μπορούν να επανεξεταστούν αποκλειστικά και μόνο βάσει της αντίληψης αυτής..
74. Ο ΕΕΠΔ προτείνει να μνημονεύεται στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης η αποσκοπούμενη διαμόρφωση μιας τέτοιας αντίληψης, η οποία θα πρέπει να εμπρικλείει προβληματισμό για το ενδεχόμενο να τεθεί σε ισχύ η συνθήκη της Λισσαβόνας και για τις επιπτώσεις που θα έχει αυτό στα συστήματα που στηρίζονται σε νομικές βάσεις του πρώτου και του τρίτου πυλώνα.
75. Τέλος, η ανακοίνωση αναφέρει τη σύσταση νέου οργανισμού ο οποίος κατά την ανακοίνωση θα αποκτήσει αρμοδιότητα και για το σύστημα ηλεκτρονικών εισόδων και εξόδων. Εν τω μεταξύ η Επιτροπή έχει εγκρίνει πρόταση για τη σύσταση αυτού του οργανισμού.<sup>(48)</sup> Ο ΕΕΠΔ τάσσεται κατ' αρχήν υπέρ αυτής της πρότασης διότι μπορεί να καταστήσει αποτελεσματικότερη τη λειτουργία αυτών των συστημάτων αλλά και την προστασία των δεδομένων· εν ευθέτω χρόνω θα γνωμοδοτήσει για την πρόταση αυτή.

#### Ευρωπόλ και Eurojust

76. Ο ρόλος της Ευρωπόλ επισημαίνεται σε διάφορα σημεία της ανακοίνωσης, η οποία υπογραμμίζει ως ζήτημα προτεραιότητας ότι η Ευρωπόλ πρέπει να έχει κεντρικό ρόλο στον συντονισμό, την ανταλλαγή πληροφοριών και την κατάρτιση επαγγελματιών. Επίσης, η παράγραφος 4.2.2. της ανακοίνωσης αναφέρεται στις πρόσφατες αλλαγές του νομοθετικού πλαισίου της συνεργασίας μεταξύ Eurojust και Ευρωπόλ και αναγγέλλει ότι θα συνεχιστεί το έργο ενίσχυσης του Eurojust, ιδίως όσον αφορά τις έρευνες σε τομείς του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος. Ο ΕΕΠΔ τάσσεται απολύτως υπέρ των στόχων αυτών, αρκεί να τηρούνται οι διασφαλίσεις της προστασίας δεδομένων με τον προσηκόντα τρόπο.

<sup>(48)</sup> Πρόταση της Επιτροπής, της 24ης Ιουνίου του 2009, για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού για τη λειτουργική διαχείριση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS II), του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS), του Eurodac και άλλων μεγάλων πληροφοριακών συστημάτων στον τομέα της ελευθερίας, ασφαλείας και δικαιοσύνης [COM(2009) 293/2].

77. Στη συνάρτηση αυτή, ο ΕΕΠΔ επικροτεί το νέο σχέδιο συμφωνίας στο οποίο κατέληξαν προσφάτως η Ευρωπόλ και το Eurojust<sup>(49)</sup>, το οποίο επιδιώκει να βελτιωθεί και να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των δύο οργανισμών και να επιτρέπεται επαρκής ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ τους. Πρόκειται για έργο στο οποίο η αποτελεσματική και πραγματική προστασία των δεδομένων διαδραματίζει κεντρικό ρόλο.

#### VI.4. Χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων

78. Ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η ανακοίνωση δεν πραγματοποιείται το ζήτημα της αυξημένης χρησιμοποίησης βιομετρικών δεδομένων σε διάφορες νομοθετικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τη χρήση της ανταλλαγής πληροφοριών, καθώς και στις νομοθετικές πράξεις για τη θεσμοθέτηση πληροφοριακών συστημάτων μεγάλης κλίμακος. Αυτό είναι λυπηρό, διότι πρόκειται για θέμα πολύ σημαντικό και νευραλγικό από άποψη προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής.
79. Μολονότι ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει τα εν γένει πλεονεκτήματα της χρησιμοποίησης βιομετρικών δεδομένων, υπογραμμίζει αδιαλείπτως τις σοβαρές συνέπειες της χρησιμοποίησης αυτών των δεδομένων για τα ατομικά δικαιώματα, έχει δε προτείνει να θεσπιστούν αυστηρές διασφαλίσεις για τη χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων σε κάθε μεμονωμένο σύστημα. Η πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση *S. and Marper* κατά Ηνωμένου Βασιλείου<sup>(50)</sup> παρέχει χρήσιμες ενδείξεις εν προκειμένω, ιδίως όσον αφορά την αιτιολόγηση και τα όρια της χρησιμοποίησης βιομετρικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, η χρησιμοποίηση πληροφοριών DNA μπορεί να αποκαλύψει νευραλγικές πληροφορίες για διάφορα άτομα, ιδίως αν ληφθεί υπ' όψη ότι εξακολουθούν να αυξάνονται οι τεχνικές δυνατότητες άντλησης πληροφοριών από το DNA. Στην περίπτωση χρησιμοποίησης βιομετρικών δεδομένων σε μεγάλη κλίμακα από πληροφοριακά συστήματα, υπάρχει και πρόβλημα λόγω των σύμφυτων σφαλμάτων κατά τη συλλογή και παραβολή βιομετρικών δεδομένων. Για τους λόγους αυτούς, ο νομοθέτης της ΕΕ θα πρέπει να επιτρέπει λελογισμένη χρησιμοποίηση των δεδομένων αυτών.

80. Άλλο πρόβλημα που συνεχώς ανακύπτει τα τελευταία χρόνια είναι η χρησιμοποίηση δακτυλικών αποτυπωμάτων παιδιών και ηλικιωμένων, εξ αιτίας των εγγενών ατελειών των βιομετρικών συστημάτων για αυτές τις ομάδες ηλικιών. Ο ΕΕΠΔ έχει ζητήσει εμπειριστατώμενη μελέτη προκειμένου να οριοθετηθεί σωστά η ακρίβεια των συστημάτων<sup>(51)</sup>. Για τα παιδιά ο ΕΕΠΔ έχει προτείνει όριο ηλικίας τα 14, παρεκτός εάν η μελέτη συναγάγει άλλα πορίσματα. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να αναφέρεται το ζήτημα αυτό στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

<sup>(49)</sup> Σχέδιο συμφωνίας που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο και πρόκειται να υπογραφεί από τα δύο μέρη. Βλέπε μητρώο του Συμβουλίου: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10019.en09.pdf> <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10107.en09.pdf>

<sup>(50)</sup> Συνεκδικασθείς υποθέσεις 30562/04 και 30566/04, *S. and Marper* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου. 2008 ΕΔΑΔ, δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί.

<sup>(51)</sup> Γνωμοδότηση της 26ης Μαρτίου 2008 όσον αφορά τον κανονισμό για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2252/2004 του Συμβουλίου, σχετικά με την καθιέρωση προτύπων για τα χαρακτηριστικά ασφαλείας και τη χρήση βιομετρικών στοιχείων στα διαβατήρια και τα ταξιδιωτικά έγγραφα των κρατών μελών, ΕΕ C 200 της 6.8.2008, σ. 1.

81. Τούτου λεχθέντος, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι θα ήταν χρήσιμο να αναπτυχθούν ουσιαστικά κριτήρια για τη χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων. Τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη χρησιμοποίηση των δεδομένων μόνον όταν είναι απαραίτητη, ορθή και αναλογική, και όταν ο νομοθέτης αποδείξει ότι εξυπηρετείται σαφής, οριοθετημένος και νόμιμος σκοπός. Πιο συγκεκριμένα, τα βιομετρικά δεδομένα και ιδίως τα δεδομένα DNA δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όταν το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με τη χρησιμοποίηση άλλων λιγότερο νευραλγικών πληροφοριών.

#### VII. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

82. Η τεχνολογία θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιείται ως εργαλείο για καλύτερη δικαστική συνεργασία. Στην παράγραφο 3.4.1. της ανακοίνωσης, η ηλεκτρονική δικαιοσύνη παρουσιάζεται ως παρέχουσα στους πολίτες ευκολότερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Η ηλεκτρονική δικαιοσύνη αποτελείται από δικτυακή πύλη με πληροφορίες και τηλεικονοδιασκέψεις ως μέρος των δικαστικών διαδικασιών. Εκτός αυτού, δρομολογεί επιγραμμικές δικαστικές διαδικασίες και προβλέπει διασύνδεση των εθνικών μητρώων, όπως των μητρώων αφερεγγυότητας. Ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η ανακοίνωση δεν αναφέρει νέες πρωτοβουλίες στον τομέα της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης αλλά παγώνει δράσεις που έχουν ήδη τεθεί σε κίνηση. Ο ΕΕΠΔ ενέχεται σε ορισμένες από αυτές τις δράσεις συνεπεία της γνωμοδότησης που εξέδωσε στις 19 Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Προς μια ευρωπαϊκή στρατηγική σε θέματα ηλεκτρονικής δικαιοσύνης». <sup>(52)</sup>

83. Η ηλεκτρονική δικαιοσύνη είναι έργο φιλόδοξο που χρειάζεται αμέριστη υποστήριξη· μπορεί πραγματικά να βελτιώσει το ευρωπαϊκό δικαιοδοτικό σύστημα και τη δικαστική προστασία του πολίτη. Πρόκειται για σημαντικό βήμα προς έναν ευρωπαϊκό χώρο δικαιοσύνης. Με τη θετική αυτή άποψη κατά νου, μπορούν να γίνουν ορισμένες παρατηρήσεις:

- Τα τεχνολογικά συστήματα ηλεκτρονικής δικαιοσύνης θα πρέπει να δημιουργηθούν σύμφωνα με τη βασική αρχή της «εκ κατασκευής προστασίας της ιδιωτικής ζωής». Όπως προαναφέρθηκε, η επιλογή της σωστής αρχιτεκτονικής είναι η αρχή του παντός σε σχέση με το ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών.
- Η διασύνδεση και διαλειτουργικότητα των συστημάτων θα πρέπει να τηρεί τη βασική αρχή του οριοθετημένου σκοπού.
- Οι ευθύνες των διαφόρων φορέων θα πρέπει να προσδιοριστούν επακριβώς.
- Οι συνέπειες για τα άτομα από τη διασύνδεση εθνικών μητρώων με νευραλγικά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως των μητρώων αφερεγγυότητας, θα πρέπει να αναλυθεί εκ των προτέρων.

#### VIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

84. Ο ΕΕΠΔ ενστερνίζεται την έμφαση που δίνει η ανακοίνωση στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και δη στην

προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως βασικής παραμέτρου για το μέλλον του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Κατά την άποψη του ΕΕΠΔ, η ανακοίνωση ορθώς προωθεί την ισορροπία μεταξύ των αναγκών για τα κατάλληλα μέσα προκειμένου να κατοχυρώνεται η ασφάλεια του πολίτη αλλά και η προστασία των θεμελιωδών του δικαιωμάτων, αναγνωρίζοντας ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

85. Ο ΕΕΠΔ προσυπογράφει ανεπιφύλακτα την παράγραφο 2.3 της ανακοίνωσης που ζητά πλήρες καθεστώς προστασίας των δεδομένων που να καλύπτει όλους τους τομείς αρμοδιοτήτων της ΕΕ, ανεξάρτητα από το αν θα τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη της Λισσαβώνας. Στη συνάρτηση αυτή συνιστά τα εξής:

- να τονίζεται στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης η ανάγκη σαφούς και μακρόπνοου σχεδιασμού αυτού του πλήρους καθεστώτος·
- να αξιολογηθούν τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί σε αυτόν τον τομέα, η συγκεκριμένη τους εφαρμογή και η αποτελεσματικότητά τους, με συνεκτίμηση του κόστους για την ιδιωτική ζωή και την αποτελεσματικότητα της επιβολής του νόμου·
- να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης ως προτεραιότητα η ανάγκη νέου νομοθετικού πλαισίου, το οποίο συν τοις άλλοις θα αντικαθιστά την απόφαση πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

86. Ο ΕΕΠΔ επαινεί την πρόθεση της Επιτροπής να επαναβεβαιώσει τις βασικές αρχές προστασίας των δεδομένων, η οποία πρέπει να συσχετιστεί με την δημόσια διαβούλευση που ανήγγειλε η Επιτροπή κατά τη διάσκεψη με θέμα «Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μεγαλύτερη χρήση, μεγαλύτερη προστασία» της 19ης και 20ής Μαΐου 2009. Επί της ουσίας, ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι η αρχή του οριοθετημένου σκοπού έχει μεγάλη σημασία ως ακρογωνιαίος λίθος της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων καθώς και ότι η προσοχή πρέπει να επικεντρωθεί στις δυνατότητες βελτίωσης της αποτελεσματικής εφαρμογής των βασικών αρχών για την προστασία των δεδομένων, με νομοθετικές πράξεις που μπορούν να ενισχύσουν την ευθύνη των ελεγκτών δεδομένων.

87. Θα μπορούσαν να προωθηθούν η 'εκ κατασκευής προστασία της ιδιωτικής ζωής' και οι τεχνολογίες που σέβονται την ιδιωτική ζωή δια των εξής τρόπων:

- Μέσω ενός συστήματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων που θα μπορούν να επιλέγουν οι κατασκευαστές και χρήστες των πληροφοριακών συστημάτων·
- Μέσω νομικής υποχρέωσης των κατασκευαστών και χρηστών πληροφοριακών συστημάτων να χρησιμοποιούν συστήματα που ευθυγραμμίζονται με την αρχή της εκ κατασκευής προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

88. Όσον αφορά τις εξωτερικές πτυχές της προστασίας των δεδομένων, ο ΕΕΠΔ συνιστά τα εξής:

- να υπογραμμίζεται στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης η σημασία των γενικών συμφωνιών με τις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες τρίτες χώρες με αντικείμενο την προστασία των δεδομένων και την ανταλλαγή τους·

<sup>(52)</sup> Γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ της 19ης Δεκεμβρίου 2008 όσον αφορά την ανακοίνωση της Επιτροπής «Προς μια ευρωπαϊκή στρατηγική σε θέματα ηλεκτρονικής δικαιοσύνης», ΕΕ C 128 της 6.6.2009, σ. 13.

- να προωθηθεί δραστήρια ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ειδικότερα της προστασίας των δεδομένων σε σχέση με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς·
  - να αναφέρεται στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης ότι η ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τρίτες χώρες απαιτεί ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας και άλλες ανάλογες διασφαλίσεις στις εν λόγω τρίτες χώρες.
89. Ο ΕΕΠΔ παρακολουθεί με μεγάλο ενδιαφέρον την εξέλιξη προς μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση πληροφοριών και ένα ευρωπαϊκό πρότυπο πληροφοριών και υπογραμμίζει την προσοχή που θα πρέπει να δίνουν τα σχέδια αυτά στα στοιχεία προστασίας των δεδομένων που θα πρέπει να αναλύει διεξοδικότερα το πρόγραμμα της Στοκχόλμης. Η αρχιτεκτονική της ανταλλαγής πληροφοριών θα πρέπει να βασίζεται στην «προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής» και στις «βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές».
90. Το γεγονός και μόνο ότι η ανταλλαγή ψηφιακών πληροφοριών μεταξύ διαλειτουργικών βάσεων δεδομένων ή η ενοποίηση αυτών των βάσεων δεδομένων είναι τεχνικώς εφικτή δεν δικαιολογεί εξαιρέσεις από την αρχή του οριοθετημένου σκοπού. Η διαλειτουργικότητα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις θα πρέπει να βασίζεται σε σαφείς και προσεκτικές επιλογές πολιτικής. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινίζεται η έννοια αυτή στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.
91. Η χρησιμοποίηση δεδομένων που συλλέγονται για εμπορικούς σκοπούς προς χάριν της επιβολής του νόμου θα πρέπει κατά τη γνώμη του ΕΕΠΔ να επιτρέπεται υπό αυστηρές και μόνο προϋποθέσεις οι οποίες διευκρινίζονται στο σημείο 65 της γνωμοδότησής του.
92. Άλλες εισηγήσεις για την χρησιμοποίηση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα περιλαμβάνουν τα εξής:
- Θα πρέπει να διαμορφωθούν ουσιαστικά κριτήρια για την επιλογή μεταξύ κεντρικών ή αποκεντρωμένων συστημάτων, και συμπερίληψη της σκοπούμενης εκπόνησης τέτοιων κριτηρίων στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης·
  - Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης δεν θα πρέπει να αναφέρει τη δημιουργία ηλεκτρονικού συστήματος εισόδου και εξόδου από το έδαφος των κρατών μελών με τη βοήθεια προγραμμάτων καταχώρησης ταξιδιωτών·
  - Να υποβοηθηθεί η ενίσχυση των Ευρωπόλ και Eurojust καθώς και της νέας συμφωνίας μεταξύ Ευρωπόλ και Eurojust που καταρτίστηκε πρόσφατα·
  - Να αναπτυχθούν ουσιαστικά κριτήρια για τη χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων και να διασφαλίζεται η χρησιμοποίησή τους μόνον όταν είναι απαραίτητη, ορθή και αναλογική, και όταν ο νομοθέτης αποδεικνύει ότι εξυπηρετείται σαφής, οριοθετημένος και νόμιμος σκοπός. Τα δεδομένα DNA δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όταν το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με τη χρησιμοποίηση άλλων, λιγότερο νευραλγικών πληροφοριών.
93. Ο ΕΕΠΔ τάσσεται υπέρ του σχεδίου για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη και προβαίνει σε ορισμένες παρατηρήσεις όσον αφορά τον τρόπο βελτίωσής του (βλέπει σημείο 83).

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2009.

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων